

TWEEJAARLIJKS VERSLAG STEUNPUNT ARMOEDE
'DE FINANCIËLE DIMENSIE VAN ARMOEDE'

Advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen, Wetstraat 34-36, 1040 Brussel

W www.serv.be – T +32 2 209 01 11 – E info@serv.be

Adviesvraag	Tweejaarlijks verslag steunpunt armoede
Adviesvrager	Caroline Gennez, Vlaams minister van Welzijn, Cultuur, Armoede en Gelijke Kansen
Ontvangst adviesvraag	11 juni 2024
Decretale opdracht	SERV-decreet 7 mei 2004 art. 11 (overlegfunctie)
Goedkeuring raad	30 september 2024
Contactpersoon	Kristel Bogaerts kbogaerts@serv.be

Mevrouw Caroline GENNEZ
Vlaams minister van Welzijn, Cultuur, Armoede en Gelijke Kansen
Markiesgebouw
Markiesstraat 1
B-1000 Brussel

Tweejaarlijks verslag steunpunt armoede 'De financiële dimensie van armoede'

Mevrouw de minister

Het Interfederaal Steunpunt tot Bestrijding van Armoede, Bestaansonzekerheid en Sociale Uitsluiting bracht een verslag uit over **de financiële dimensie van armoede** als bijdrage aan het politieke debat en politieke actie.

De SERV **apprecieert** sterk het werk en de analyses van het steunpunt. De SERV deelt de vaststelling dat een gebrek aan financiële middelen de grondrechten van mensen in armoede hypothekeert en hen op verschillende levensdomeinen confronteert met ongelijkheden en uitsluiting. Vlaanderen heeft hierin een rol te spelen via de eigen bevoegdheden. Samenwerking en coördinatie met andere beleidsniveaus moet hierop aansluiten.

De SERV brengt in dit advies een selectie van aanbevelingen samen die gebaseerd zijn op recent advieswerk van de SERV en die aansluiten bij de analyse van dit verslag.

De SERV wil naar aanleiding van deze advisering ook de **werking en expertise van de SERV** onder de aandacht brengen. De SERV is dé ontmoetingsplaats van de Vlaamse werkgeversorganisaties (Voka, Unizo, Boerenbond en Verso) en werknemersorganisaties (ACV, ABVV, ACLVB). Ze werken er samen en in consensus aan adviezen en akkoorden over belangrijke sociaal-economische onderwerpen met als doel meer welzijn en welvaart creëren voor iedereen in Vlaanderen. De SERV heeft daarbij een stevig draagvlak met de achterban van de verschillende werkgevers- en werknemersorganisaties.

De SERV adviseert de Vlaamse Regering en het Vlaams Parlement over het te voeren sociaal-economische beleid. Het speelveld is heel ruim: het gaat over arbeidsmarkt, economie, onderwijs, begroting, energie, sociale bescherming ... De SERV gebruikt daarvoor de ruime deskundigheid in huis om adviezen en akkoorden van goede kwaliteit af te leveren. Naast het eigen studie- en onderzoekswerk betreft de SERV regelmatig experts en andere middenveldorganisaties en legt de SERV zijn oor te luister bij stakeholders en burgerpanels.

Met betrekking tot uw taak als coördinerend minister armoedebestrijding, kan u van de SERV opvolging en beleidsadvisering verwachten over het armoedebestrijdingsbeleid in de strikte zin maar vormt het ook een thema in thematische adviezen bijvoorbeeld op de domeinen arbeid, energie, welzijn en gezin en onderwijs. Dit advies is daar een sprekend voorbeeld van.

De SERV houdt eraan u in de toekomst ook op de hoogte te houden over thematische adviezen die de link maken met armoedebestrijding. Alle bestaande SERV-adviezen en publicaties zijn trouwens terug te vinden op onze website: www.serv.be.

Hoogachtend

Pieter Kerremans
administrateur-generaal

Danny Van Assche
voorzitter

Inhoud

Krachtlijnen	6
Advies	7
1. Situering	7
2. Armoede vanuit sociaal-economisch standpunt	9
3. Noodzakelijke hefboomen	10
3.1 Belang van een goed werkende arbeidsmarkt	11
3.2 Onderwijs	14
3.3 Gezinnen en kinderen versterken	18
3.4 De sterke kracht van kinderopvang	19
3.5 Samen zorg dragen	20
3.6 Betaalbaar en kwalitatief wonen	21
3.7 Inclusieve klimaattransitie	22
3.8 Een betere overheid, een betere overheidsdienstverlening	23

Krachtlijnen

Armoede is multidimensionaal van aard. De financiële dimensie van armoede is evenwel sterk bepalend. Een tekort aan financiële middelen hypothekeert de grondrechten van mensen in armoede en confronteert hen op verschillende levensdomeinen met ongelijkheden en uitsluiting.

Vlaanderen heeft in het armoedebestrijdingsbeleid een rol via de eigen bevoegdheden op werk, onderwijs, zorg, gezinsbeleid, wonen en energie.

De Vlaamse Regering kan meer houvast en groeikansen bieden aan burgers en gezinnen zodat ze hun de financiële positie kunnen versterken. Dat kan door kinderen en jongeren een goede start in het onderwijs te geven, door de nodige zorg te voorzien, door starters en gezinnen perspectief te geven op een goede en betaalbare woning in een leefbare omgeving, door te zorgen voor goed openbaar vervoer en duurzame mobiliteit, door een breed activeringsbeleid uit te rollen en door ondernemingen te stimuleren en te ondersteunen om te investeren in leerrijke en werkbare jobs. Daarnaast moet de Vlaamse Regering gezinnen ook daadkrachtig steunen met voldoende kwalitatieve, flexibele en betaalbare kinderopvang, met een Groeipakket dat ook kwetsbare gezinnen echt vooruithelpt, met een volwaardige sociale bescherming, met oog voor gelijke kansen en inclusie.

De groeikansen vragen gerichte investeringen in talent. Dat kan door te investeren in een breed vormend kwaliteitsvol onderwijs dat jongeren sterker maakt aan de start van hun loopbaan. Dat kan ook door volop de kaart te trekken van levenslang leren zodat inactieven, arbeidsongeschikten, werkzoekenden én werkenden zich kunnen blijven ontwikkelen en bijleren in een snel veranderende context en door in te zetten op brede en inclusieve activering.

Samenwerking en coördinatie met andere beleidsniveaus moet hierop aansluiten om alle dimensies van armoede te kunnen aanpakken. Een meer oplossingsgerichte, geïntegreerde en samenwerkende overheid zorgt voor betere beleidsresultaten en dienstverlening met minder administratie en complexiteit.

Advies

1. Situering

Elke twee jaar brengt het Interfederaal Steunpunt tot Bestrijding van Armoede, Bestaansonzekerheid en Sociale Uitsluiting een verslag uit met als doel bij te dragen aan het politieke debat en de politieke actie. In de editie 2022-2023 staat de financiële dimensie van armoede centraal.

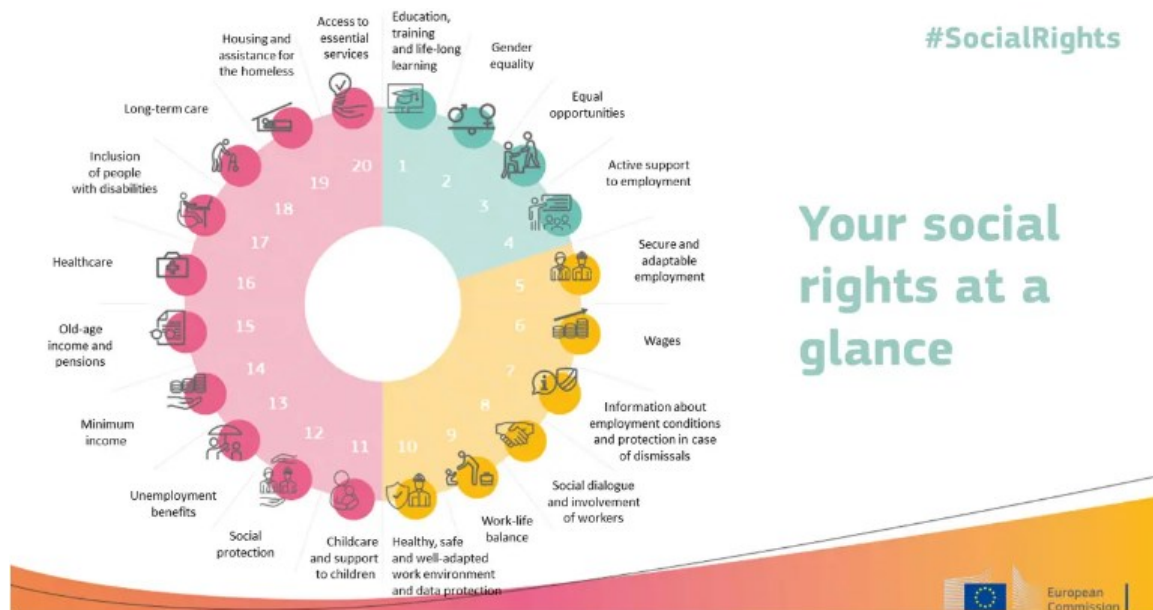
Armoede is terug te leiden tot een gebrek aan financiële middelen dat als gevolg de grondrechten van mensen in armoede hypothekeert en hen op verschillende levensdomeinen confronteert met ongelijkheden en uitsluiting. Dit tweejaarlijkse verslag focust op de financiële dimensie van armoede, zonder daarbij de multidimensionale aard van armoedesituaties te negeren. Men stelt: 'Inkomensverhogende maatregelen moeten gepaard gaan met kwaliteitsvolle en toegankelijke publieke diensten in de verschillende sectoren (mobiliteit, kinderopvang, ...), om ieders recht op een menswaardig bestaan te realiseren.'

Daarmee kan er een directe verbinding gelegd worden met de Europese pijler van sociale rechten en de recente Verklaring van Terhulpen¹. Dit zijn gidsende principes die ook gelden voor het Vlaams armoedebestrijdingsbeleid. De implementatie van de Europese pijler van sociale rechten is essentieel om de Europese welvaartsstaten op toekomstige uitdagingen voor te bereiden en de gevolgen ervan voor de burgers te verzachten. Het doel van de verklaring van Terhulpen is om de toekomstige sociale agenda voor de periode 2024-2029 op te stellen en om de Europese pijler van sociale rechten opnieuw te bevestigen als kompas voor het sociaal beleid van de EU in de komende jaren. In de tekst worden initiatieven voorgesteld voor de toekomstige sociale agenda van de EU tijdens de volgende legislatuur en wordt de Pijler opnieuw bevestigd als het kader voor het sociaal beleid van de EU.

---

¹ Op 15 en 16 april 2024 organiseerde de FOD Sociale Zekerheid samen met de FOD Werkgelegenheid in Terhulpen een conferentie op hoog niveau over Europese Pijler van Sociale Rechten. Op deze conferentie hernieuwden de EU, de sociale partners en het maatschappelijk middenveld hun engagement voor een sterker Sociaal Europa door de ondertekening van een interinstitutionele verklaring over de toekomst van de Europese Pijler van Sociale Rechten. Ondertekenaars zijn het Europees Parlement, de Europese Commissie, België namens 25 EU-lidstaten, het Europees Economisch en Sociaal Comité, ETUC, SGI Europe, SME United en het Sociaal Platform. <https://belgian-presidency.consilium.europa.eu/media/bj0adazv/declaration-finale.pdf>

Europese Pijler van Sociale Rechten

Bron: Belgisch voorzitterschap (2024).

Vlaanderen heeft in het armoedebestrijdingsbeleid een rol via de **eigen bevoegdheden**, onder andere via inclusieve overheidsdienstverlening, voldoende kwalitatieve, flexibele en betaalbare kinderopvang, het Groeipakket, digitale inclusie en het realiseren van grondrechten op het vlak van wonen, werken, mobiliteit en onderwijs. **Samenwerking en coördinatie** met andere beleidsniveaus moet hierop aansluiten om alle dimensies van armoede te kunnen aanpakken.

De SERV brengt in dit advies een **selectie van aanbevelingen uit recent advieswerk** samen die, direct of indirect, aansluiten bij de analyse van dit verslag. De SERV wijst er wel op dat deze aanbevelingen nooit op zich staan maar telkens deel uitmaken van een bredere en evenwichtige set van aanbevelingen. We verwijzen daarom ook telkens naar de volledige adviezen.

We hanteren een brede blik vanuit het *leaving no-one behind* principe waarbij de SERV het Vlaamse beleid vraagt om in te zetten op **houvast en groeikansen voor iedereen**: een goede start in het onderwijs, zorg voor iedereen, perspectief op een kwalitatieve en betaalbare woning, openbaar vervoer en duurzame mobiliteit, leerrijke en werkbare jobs en het ondersteunen van gezinnen met kinderen. Zonder de aandacht af te leiden van het belang van specifiek beleid gericht op de bestrijding (van de gevolgen) van armoede, moet de kern van het armoedebeleid vervat zitten in algemeen beleid dat zich via proportioneel universalisme richt tot alle burgers, maar toch ook varieert afgestemd op noden en mogelijkheden.

De SERV adviseert over dit tweejaarlijks verslag overeenkomstig artikel 4 §2 van het 'Samenwerkingsakkoord tussen de federale Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten betreffende de

bestendiging van het armoedebeleid'.² Daarin wordt bepaald dat de Gemeenschappen en de Gewesten het engagement nemen om advies te vragen aan de regionale adviesorganen.

2. Armoede vanuit sociaal-economisch standpunt

Armoede blijft ondanks alle inspanningen in onze samenleving een niet te verwaarlozen sociaal en ook economisch probleem. In Vlaanderen leeft in 2023 7.8% van de huishoudens onder de (financiële) armoededrempel. Omgerekend gaat het om 520.000 personen³.

Armoede en armoedebestrijding zijn vanuit sociaal-economische en Vlaamse focus voor de SERV een relevant thema vanuit verschillende oogpunten.

- Tewerkstelling is een belangrijke garantie tegen armoede, maar toch worden ook (ex-)werknemers en (ex-)zelfstandigen met armoede geconfronteerd worden. De groep werkende armen groeit, o.a. onder invloed van de inflatie.
- Mensen in armoede ervaren vaak drempels om werk te vinden of te behouden. Deze drempels bevinden zich op verschillende niveaus, namelijk op individueel niveau (bv. opleiding, gezondheid, huisvesting), op niveau van de samenleving (bv. beschikbare kinderopvang, mobiliteit) en op niveau van de overheid (bv. regelgeving, administratieve procedures, afgeleide rechten).
- Armoede heeft een negatieve impact op de fysieke en mentale gezondheid van mensen. Omgekeerd heeft fysieke of mentale ongezondheid een negatieve impact op de economische situatie en het verdienpotentieel van medewerkers en ondernemingen. Inbreken op deze vicieuze cirkel verloopt via een integrale aanpak op de verschillende dimensies van armoede (o.a. financieel, activering, wonen, onderwijs, gezondheid, ...).
- Volgens de SERV is het noodzakelijk dat alle aanwezige talenten voor de arbeidsmarkt beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt. De SERV pleit om drempels naar (meer) werk zoveel mogelijk weg te nemen (bv. financiële en administratieve drempels, inkomensvallen, een gebrek aan kinderopvang, beleid dat onvoldoende inspelt op de combinatie van gezin en werk). Het is belangrijk dat iedereen het recht op werk duurzaam kan realiseren.

---

² Federale Staat, de Vlaamse Gemeenschap, het Vlaamse Gewest, de Franse Gemeenschap, de Duitstalige Gemeenschap, het Waals Gewest, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, & de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie (1998). Samenwerkingsakkoord van 5 mei 1998 tussen de federale Staat, de Gemeenschappen en de Gewesten betreffende de bestendiging van het armoedebeleid. Brussel: Belgisch Staatsblad. Geraadpleegd via https://www.ejustice.just.fgov.be/mopdf/1999/07/10_2.pdf#Page1

³ EU-SILC Statbel ([overzicht cijfers SILC-EU](https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/inkomen-en-armoede/bevolking-onder-de-armoededrempel)), en zie ook <https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/inkomen-en-armoede/bevolking-onder-de-armoededrempel> voor een vergelijking van Vlaanderen met de andere gewesten en de EU-27 en voor een evolutie over de tijd.

- Kinderen die opgroeien in gezinnen met inkomens die niet toelaten om volwaardig deel te nemen aan de samenleving missen kansen bij het opgroeien en bij de schoolloopbaan. Er is specifieke aandacht en een aanpak nodig die lage inkomens en armoede bij de gezinnen nu aanpakt om kosten voor remediëring en sociale uitgaven in de toekomst te vermijden.

3. Noodzakelijke hefboomen

Een aantal recente adviezen van de SERV en de prioriteitennota van de SERV voor de regeerperiode 2024-2029⁴ bevatten aanbevelingen die, direct of indirect, een impact hebben op de financiële dimensie van armoede en aansluiten op de aanbevelingen van het interfederaal steunpunt armoede.

Volgens de SERV kan de Vlaamse Regering de financiële positie van burgers en hun gezinnen verbeteren door hen meer houvast en groeikansen te bieden: door kinderen en jongeren een goede start in het onderwijs te geven, door de nodige zorg te voorzien, door starters en gezinnen perspectief te geven op een goede en betaalbare woning in een leefbare omgeving, door te zorgen voor goed openbaar vervoer en duurzame mobiliteit en door ondernemingen te stimuleren om te investeren in leerrijke en werkbare jobs. Daarnaast moet de Vlaamse Regering gezinnen ook daadkrachtig steunen met voldoende kwalitatieve, flexibele en betaalbare kinderopvang, met een Groeipakket dat ook kwetsbare gezinnen echt vooruithelpt, met een volwaardige sociale bescherming, met oog voor gelijke kansen en inclusie.

Groeikansen aanbieden vraagt gerichte investeringen in talent van burgers om hen te versterken, hun arbeidsmarktkansen te maximaliseren en daarmee hun financiële positie te versterken. Dat kan door te investeren in een breed vormend, kwaliteitsvol onderwijs dat jongeren sterker maakt aan de start van hun loopbaan. Dat kan ook door volop de kaart te trekken van levenslang leren zodat inactieven, arbeidsongeschikten, werkzoekenden én werkenden zich kunnen blijven ontwikkelen en bijleren in een snel veranderende context. Door ook in te zetten op brede en inclusieve activering zorgt men ervoor dat er niemand wordt achtergelaten ('Leaving no-one behind'). Ook investeren in gezondheidsvaardigheden en -gedrag heeft een positieve impact op de groeikansen van burgers.

---

⁴ SERV Prioriteitennota 2024-2029. Zie: <https://www.serv.be/sites/default/files/documenten/Prioriteitennota%202024-2029.pdf>

3.1 Belang van een goed werkende arbeidsmarkt

De SERV onderscheidt vier beleidsdoelstellingen die essentieel zijn om de goede werking van de arbeidsmarkt in Vlaanderen te garanderen: (1) mensen activeren en aantrekken uit de bredere arbeidsmarktreserve, (2) mensen aan de slag houden in duurzame en werkbaar loopbanen, (3) ondernemingen perspectief bieden op het vinden van het nodige talent en talent blijven ontwikkelen en (4) mensen versterken via levenslang leren. Een goed werkende arbeidsmarkt zorgt ervoor dat alle talenten benut kunnen worden. Werk blijft nog steeds de beste garantie voor een voldoende hoog inkomen en tegen armoede.

Focus op iedereen aan het werk

Iedereen aan het werk krijgen, vraagt om een beleid waar breed en op meerdere fronten wordt gewerkt. De SERV formuleert de volgende voorstellen⁵, zonder exhaustief te zijn:

- Ga voor een meervoudig en breed activeringbeleid waarbij elk talent ten volle wordt benut.
- Werk meer outreachend.
- Voer een beleid rond het aan de slag krijgen van nieuwkomers.
- Garandeer een vlotte instroom van werknemers individueel en collectief maatwerk.

Realiseer duurzame loopbanen via werkbaar werk

Willen we significante vooruitgang boeken op het vlak van werkbaar werk en zo een bijdrage leveren aan de creatie van duurzame loopbanen, het voorkomen van uitval door ziekte en het terugdringen van de arbeidsmarktcrisps, dan moeten we in Vlaanderen het volgende waarmaken⁶:

- Houd de vinger aan de pols op het vlak van werkbaar werk via een goede monitoring.
- Ga voor doorwerking op lange termijn en duurzame verandering.
- Richt een werkbaarheidsfonds op als onderbouw. Lever extra inspanningen daar waar de nood het hoogst is. Heb extra beleidsaandacht voor (sectoren met) hoge werkstress, veel personen in (langdurige) ziekte, veel 50+-ers en 60+-ers.
- Stimuleer het loopbaandenken.

---

⁵ SERV (2024), Prioriteiten arbeidsmarktbeleid voor de regeerperiode 2024-2029 Zie: <https://www.serv.be/node/16556>

⁶ SERV (2024), Prioriteiten arbeidsmarktbeleid voor de regeerperiode 2024-2029 Zie: <https://www.serv.be/node/16556>

Maak de Vlaamse arbeidsmarkt inclusief

Het is belangrijk dat de Vlaamse Regering blijft streven naar een duurzame en inclusieve arbeidsmarkt in Vlaanderen. De verschillen in werkzaamheidsgraad voor mensen geboren buiten de EU (63,0%) en personen met een arbeidsbeperking (48,2%) zijn frappant in vergelijking met de algemene werkzaamheidsgraad (76,9%). Beide kansengroepen hebben het moeilijk om werk te vinden en hun job vervolgens duurzaam te behouden.

Daarom schuift de Commissie Diversiteit [8 beleidsprioriteiten](#) voor de nieuwe Vlaamse Regering naar voren. Al deze voorstellen van de Vlaamse werkgevers, vakbonden, LEVL en Handicap en Arbeid zijn gericht op het duurzaam verhogen van de arbeidsmarktparticipatie van de kansengroepen. Naast inzet op kwaliteitsvolle data en wetenschappelijk onderzoek over de kansengroepen, vragen we om de potentiële arbeidsreserve te stimuleren en te ondersteunen naar duurzaam werk, het talent van elk jongere aan te spreken, te focussen op snelle en duurzame trajecten naar werk voor nieuwkomers vanuit het principe integratie door werk, inclusieve werkvloeren te ondersteunen en discriminatie buiten spel te zetten, te bouwen aan duurzame en werkbare loopbanen om mensen aan de slag te houden, een taalbeleid uit te werken met focus op de werkvloer en de voorbeeldrol van de Vlaamse overheid, lokale besturen en onderwijsinstellingen voor gelijke kansen en diversiteit waar te maken.

BELEIDSPRIORITEITEN VOOR
EEN DUURZAME, INCLUSIEVE
VLAAMSE ARBEIDSMARKT

Commissie
Diversiteit
voor de Vlaamse Regering

Geef verder uitvoering aan de recent afgesloten VESOC-akkoorden

Geef prioriteit aan afspraken die nog niet werden geïmplementeerd of volledig gerealiseerd uit het VESOC-akkoord *Werkgelegenheidsakkoord iedereen nodig, iedereen mee*⁷ van 1 juli 2022. Denk bv. aan de uitbreiding van de RSZ-korting voor langdurig werkzoekenden naar andere potentiële werknemers die minstens twee jaar niet actief waren op de arbeidsmarkt, de toeleiding naar collectief en individueel maatwerk, een juridische basis voor het instrument van de werkbaarheidscheques, het engagement om op basis van de resultaten van de inmiddels uitgevoerde evaluatie van de retentiepremie een pilootproject op te zetten om de haalbaarheid en de mogelijke toegevoegde waarde van dit instrument verder te bestuderen ... Ook afspraken uit vorige akkoorden blijven richtinggevend voor het arbeidsmarktbeleid, zoals

VESOC-WERKGELEGENHEIDSAKKOORD
IEDEREEN NODIG, IEDEREEN MEE
40 MAATREGELN VOOR DE VLAAMSE ARBEIDSMARKT

Vlaamse Regering, LEVL, Handicap en Arbeid, UNIZO, BOEKENHUIS, Verso

⁷ VESOC-werkgelegenheidsakkoord Iedereen nodig, iedereen mee. 40 maatregelen voor de Vlaamse arbeidsmarkt, Brussel, 1 juli 2022. Zie: <https://www.serv.be/node/15171>

het benutten van data⁸ (en wetenschappelijke inzichten) als grondstof om het werkgelegenheidsbeleid *evidence-based* te versterken en te onderbouwen.

Arbeidsmarktregie en samenwerking

De SERV beklemtoont het belang van een sterke arbeidsmarktregisseur voor het Vlaamse arbeidsmarktbeleid. Als arbeidsmarktregisseur vervult VDAB een belangrijke publieke opdracht. Vanuit een centraal kader garandeert VDAB (zelf of via samenwerking met partners) een kwaliteitsvol, toegankelijk en gebiedsdekkend dienstverleningsaanbod over heel Vlaanderen, met ruimte voor maatwerk conform lokale noden.

Het is ook nodig om de samenwerking op het terrein te versterken voor complexe problemen die VDAB en OCMW elk niet alleen kunnen aanpakken, zoals het ontsluiten van de brede arbeidsreserve (met o.a. kwetsbare groepen die een grote afstand hebben tot de arbeidsmarkt). Daarvoor is een outreachende aanpak en dienstverlening nodig op maat van drie doelgroepen: (1) niet-beroepsactieven zonder uitkering, waarvoor er nog geen beleidskader is; (2) OCMW-cliënten en (3) werkzoekenden zonder werk met een multiproblematiek. Hoewel er voor deze twee laatste groepen wel een beleidskader is, hebben ook zij baat bij betere samenwerking op lokaal niveau.

Om hiertoe bij te dragen, sloten de sociale partners vertegenwoordigd in de SERV een bilateraal akkoord met VVSG: 'Samen en lokaal voor Werk'⁹. Ze willen dit akkoord samen met de nieuwe Vlaamse regering verder uitwerken en implementeren.

Verhoog de opleidingsdeelname als instrument voor sociale promotie bij kwetsbare doelgroepen

Personen staan sterker op de arbeidsmarkt als ze de juiste competenties aanleren: het vergroot de kans op werk (én een beter inkomen) en helpt hen door te groeien in ondernemingen. Om een doorbraak te realiseren in de opleidingsdeelname van kwetsbare groepen benadrukt de SERV het belang van doordachte bereikstrategieën om hen te informeren, sensibiliseren en naar opleiding toe te leiden. Dit vereist een passend instrumentarium met bijzondere aandacht voor kortgeschoolden en laaggeletterden, ongeacht hun statuut. Daarnaast pleit de SERV voor een optimalisering van het EVC-beleid (Erkennen van Verworven Competenties) om opleiding en ervaring beter te valoriseren.

---

⁸ SERV Nota betere overheidsdata voor evidence informed arbeidsmarktonderzoek en -beleid. Zie: <https://www.serv.be/node/14954> en Oproep en advies Betere overheidsdata voor sterk beleidsonderzoek en goed bestuur. Zie: <https://www.serv.be/node/14560>

⁹ SERV & VVSG, Pact, Samen en lokaal voor Werk, Brussel. Zie: <https://www.serv.be/node/16530>

Begeleid jongeren gericht naar werk en ondersteun hen bij de start van hun loopbaan

Jongeren hebben nood aan tijdige en duidelijke informatie op maat over hun rechten en plichten als werknemer of ondernemer. Zo gaan er geen kansen verloren richting een eerste job en eigen inkomen. Er is daarvoor een grote nood aan ondersteuning en loopbaanontwikkeling op de werkvloer gedurende de eerste jaren van hun loopbaan, o.a. om uitval te vermijden. Loopbaanbegeleiding openstellen voor jonge werknemers laat toe om in een cruciaal stadium van hun loopbaan te investeren in duurzame loopbanen. Ook levenslang leren is van groot belang, o.a. om mee te zijn met nieuwe technologieën en de digitalisering. Daarnaast moet meer dan vandaag worden ingezet op een warme overdracht tussen onderwijs en werk en op arbeidsbemiddeling op maat van jongeren.

Geef uitvoering aan de afspraken over levenslang leren

Levenslang leren biedt de beste mogelijkheden om iedereen een passende plaats op de arbeidsmarkt te blijven geven. Geef daarom ook uitvoering aan afspraken die nog niet werden geïmplementeerd of volledig gerealiseerd uit het VESOC-Werkgelegenheidsakkoord 'Iedereen nodig, iedereen mee'¹⁰. Er moet bijvoorbeeld zo snel mogelijk werk worden gemaakt van alle acties die zich richten op informele, organische dienstverlening of ondersteuning van individuen en organisaties, met bijzondere aandacht voor de rol van brugfiguren en de uitwerking van een meer loopbaan- en competentiegerichte aanpak binnen de loopbaanbegeleiding. Daarnaast werd in het akkoord afgesproken om het gemeenschappelijk initiatiefrecht VOV (Vlaams Opleidingsverlof) te verlengen en te evalueren, en rekening houdend met de conclusies van deze evaluatie, deze maatregel indien wenselijk te verankeren. In dat geval moet te allen tijde het individueel initiatiefrecht van de werknemers worden gewaarborgd en het oneigenlijk gebruik worden uitgesloten door het gemeenschappelijk initiatiefrecht als een aanvullend systeem in te zetten.

Ook de uitvoering van afspraken uit vorige akkoorden, zoals 'Alle Hens aan Dek'¹¹, zijn nog steeds aan de orde. Denk bv. aan een ruimer en toegankelijker opleidingsaanbod van VDAB en partners, een betere uitwerking van de competentiechecks en de implementatie van het concept leercoaches op de werkvloer.

3.2 Onderwijs

Kwalitatief en inclusief onderwijs is een belangrijke werf tijdens de komende legislatuur. Daarvoor zijn forse investeringen nodig in talentontwikkeling vanuit een duidelijke visie op kwalitatief onderwijs. Zo zal elke (jongvolwassen) burger en elke onderneming kunnen participeren aan en mee evolueren met een samenleving en economie in verandering.

---

¹⁰ VESOC - Werkgelegenheidsakkoord Iedereen nodig, iedereen mee. Zie: <https://www.serv.be/node/15171>

¹¹ VESOC-akkoord alle hens aan dek. Zie: <https://www.serv.be/node/14067>

Garandeer kansrijke en succesvolle leerloopbanen voor alle leerlingen

Het onderwijs is vandaag voor te veel leerlingen een bron van falen en frustraties. De volgende Vlaamse Regering kan dit keren met doortastend beleid in samenwerking met verschillende partners. Zo moet onder meer de toeleiding naar de B-stroom en de B-stroom zelf prioritaire beleidsaandacht krijgen om leerlingen meer kansen te geven. Met een volwaardig actieplan moet de regering de groeiende groep ongekwalificeerde schoolverlaters fors verminderen. Het actieplan moet inzetten op een verbindend schoolklimaat, degelijke studieoriëntering en een kwalitatieve leerlingbegeleiding.

Positioneer Duaal Leren sterker als volwaardige leerweg met perspectief

Tijdens deze legislatuur ging het Duaal Leren officieel van start. De volgende legislatuur moet voor een doorbraak van Duaal Leren zorgen, ook in het volwassenen- en hoger onderwijs. De nieuwe Vlaamse Regering moet een minutieuze opvolging voorzien van de inkanteling van Leren & Werken en durven bijsturen en het voltijds engagement en kwalificering garanderen. In het Duaal Leren moet er werk gemaakt worden van een verscheidenheid in aanbieders (meer reguliere voltijdse scholen), van een ambitieus groeipad voor het aantal leerlingen en van een programma die gedragen is door de sectoren. Ook het ondersteunen van stages en van alle intense vormen van werkplekleren is een prioriteit om de ongekwalificeerde uitstroom terug te dringen (o.a. verbreding premie kwalificerend werkplekleren).

Maak werk van een masterplan dat de laaggeletterde uitstroom stopt

De nieuwe Vlaamse Regering moet een beleidsdomeinoverschrijdend masterplan uitwerken en uitvoeren om de laaggeletterde uitstroom uit het secundair onderwijs te stoppen. Dat plan moet al starten op heel jonge leeftijd en ervoor zorgen dat alle twintigjarigen het vaardigheidsniveau hebben dat nodig is om te kunnen participeren aan de samenleving. De Vlaamse Regering moet alle mogelijke betrokkenen engageren om dit samen te realiseren.

Zorg voor een aantrekkelijk leer- en onderwijsaanbod

De Vlaamse werkgevers en vakbonden vragen aan de nieuwe Vlaamse Regering om de aantrekkelijkheid van beroepsgerichte en technische opleidingen (waaronder STEM) te verhogen. Dat kan onder meer door in te zetten op nieuwe technologieën en samen te werken met ondernemingen. Een goede benutting van de beroepskwalificaties moet ervoor zorgen dat jongeren in het initieel onderwijs, cursisten in het volwassenenonderwijs en studenten in de graduaatsopleidingen die vaardigheden verwerven die de stap naar de arbeidsmarkt vergemakkelijken. Met de beroepskwalificaties als tastbaar leerbewijs worden hun verworven competenties verzilverd. Er is in het bijzonder beleidsaandacht nodig voor de versnippering en verschraling van het studieaanbod en voor het heroriënteren van studierichtingen (met overaanbod) zonder perspectief (ook in het hoger onderwijs). Kwalitatieve praktijkgerichte graduaatsopleidingen moeten deel uitmaken van een beroepsgerichte leerlijn. De nieuwe Vlaamse Regering moet ook in de volgende legislatuur blijven inzetten op sterke STEM-opleidingen (STEM-experten) én op brede STEM-competenties voor een brede waaier aan sectoren.

Maak van stages een positieve, leerrijke eerste werkervaring

Een betere toeleiding en ondersteuning zijn nodig om van stages een succeservaring te maken. Ze bepalen mee de studie- en beroepskeuze, ze vormen een leerrijke en ook realistische eerste kennismaking met de wereld van werk en ze helpen vroegtijdig schoolverlaten tegen te gaan. Door samenwerking met scholen, lokale ondernemingen, sectoren en sociale partners moeten leerlingen, studenten en beginnende werknemers zeker kunnen zijn van een kwalitatieve stageplaats. Dat vraagt betere informatie over alle soorten stages die er zijn en een goede samenwerking tussen ondernemingen, scholen en stagiairs met duidelijke communicatie en afspraken. Er moet samen met jongeren en sociale partners worden gewerkt aan een richtinggevend kader dat zorgt voor transparantie over doelstellingen, rechten en plichten. Om stages inclusief en laagdrempelig te maken, zouden ze kosteloos moeten zijn voor de stagiair, met bv. een vergoeding voor verplaatsingskosten zoals in de aangekondigde EU-verplichting rond stagevergoedingen is voorzien. Ondernemingen moeten worden begeleid en ondersteund om het belangrijke engagement rond stages te kunnen waarmaken.

Stimuleer jongeren om brede loopbaancompetenties te ontwikkelen

Jong SERV¹² vraagt¹³ om de aanknopingspunten in de minimumdoelen of eindtermen in het onderwijs beter te benutten. Zo kunnen loopbaancompetenties en ondernemersvaardigheden in het initieel en voortgezet onderwijs met het nodige realisme aan bod komen. Door de grote veranderingen op de arbeidsmarkt zijn vaardigheden om loopbaankeuzes te kunnen maken en de eigen loopbaan aan te sturen belangrijker dan ooit.

Loopbaancompetenties gaan niet enkel over werknemerschap. Veel jongeren gaan tijdens hun studie aan de slag als studentondernemer en zien ondernemerschap als een logische stap, gaan met hun kwalificatie van het hoger onderwijs als freelancer aan de slag of beginnen een startup. Zij missen echter vaak de nodige en correcte informatie en de noodzakelijke basis aan ondernemerscompetenties, of vallen ten prooi aan malafide praktijken die snel veel winst beloven maar ernstige risico's inhouden.

Ook op digitale competenties moet sterker worden ingezet, want anders dan gedacht heeft een derde van de jongeren geen digitale basisvaardigheden. Nochtans zijn digitale vaardigheden cruciaal voor hun persoonlijke én loopbaanontwikkeling.

---

¹² Sinds eind 2022 geeft de SERV jongeren een stem in zijn werking via Jong SERV. Deze jongeren zijn actief bij de Vlaamse sociale partners en staan zelf in nauw contact met jonge ondernemers en werknemers. Het is dit forum van jonge mensen, waarmee de SERV structureel informatie deelt en overlegt, dat autonoom onderstaande prioriteiten naar voren schuift. Ze kunnen inspiratie bieden voor het sociaal overleg en het beleid.

¹³ SERV Prioriteitennota 2024-2029. Zie: <https://www.serv.be/sites/default/files/documenten/Prioriteitennota%202024-2029.pdf>

Investeer in een wendbare en trefzekere onderwijsorganisatie

Om kwalitatief en inclusief onderwijs in alle onderwijsvormen en -finaliteiten te verzekeren, is het belangrijk om de onderwijsbudgetten in te zetten waarvoor ze bedoeld zijn. Zo kan het niet dat middelen voor beroeps- en arbeidsmarktgerichte opleidingen voor andere doelen aangewend worden. Verder moeten de onderwijsbudgetten ook daar naartoe gaan waar de noden hoog zijn. Dat is o.a. het geval voor het opleiden en professionaliseren van (praktijk)leraren en voor up-to-date les- en praktijkmateriaal voor alle leerlingen ... Ook de ingezette beweging naar meer digitalisering vraagt blijvende investeringen.

Maak werk van een democratisch, gediversifieerd hoger onderwijslandschap

De Vlaamse werkgevers en vakbonden vragen de nieuwe Vlaamse Regering om in het hoger onderwijs werk te maken van een uitdagend en succesvol leertraject. Elementen zoals studiekeuze-oriëntering, studiebegeleiding en aandacht voor democratisering maken daar deel van uit. De opportuniteiten tot samenwerking tussen hoger onderwijsinstellingen en arbeidsmarktactoren moeten beter benut en ondersteund worden.

De graduaatsopleidingen kunnen dankzij een arbeidsmarktgericht aanbod een diverse studentenpopulatie bereiken waaronder werkenden en zij-instromers. Graduaatsopleidingen zitten dan ook in de lift maar de middelen volgen die trend niet. Dat is een duidelijke opdracht voor de nieuwe Vlaamse Regering.

De dialoog over duaal leren in het hoger onderwijs moet terug opgestart worden. Het hoger onderwijs moet de ruimte en middelen krijgen om in te zetten op een toekomstgericht onderwijsaanbod dat evenwichtig inspeelt op de trend naar internationalisering en op de nood aan een specifiek aanbod levenslang leren (de optie van een apart financieringssysteem voor een aanbod levenslang leren wordt onderzocht). Het hoger onderwijs moet daartoe werk maken van een visie op het gehele onderwijsaanbod en rationalisering van haar aanbod. Het hoger onderwijs moet ondersteund worden in het voeren en delen van bedrijfsrelevant onderzoek alsook van infrastructuur, in het bijzonder met kmo's. De Vlaamse Regering moet opnieuw een academisch Steunpunt Onderwijsonderzoek oprichten.

3.3 Gezinnen en kinderen versterken

Het Groeipakket versterkt via vrij te besteden toelagen rechtstreeks het inkomen van alle gezinnen met kinderen. Vlaanderen kan alle kinderen kansen geven om deel te nemen aan de samenleving en zich te ontwikkelen als het Groeipakket in de toekomst nog sterker inzet op kwetsbare gezinnen. Door de sociale toeslagen te blijven linken aan lage gezinsinkomens en fijn uit te faseren wordt de stap naar werk voor hun ouders meer lonend.¹⁴ Het Groeipakket maakt deel uit van een breder geïntegreerd gezinsbeleid om gezinnen op verschillende vlakken te ondersteunen.

GROEIPAKKET AAN ZET

Versterk de sociale toeslag van het Groeipakket

De SERV vraagt de nieuwe Vlaamse Regering om het Groeipakket gericht te verhogen voor lage gezinsinkomens zodat het beter aansluit bij de noodzakelijke kosten van kinderen. Een betere dekking van de minimale kosten van kinderen berekend via referentiebudgetten vormt de leidraad voor het verder versterken van de sociale toeslag van het Groeipakket via een gerichte verhoging. Dat versterkt het inkomen van de gezinnen met een beperkt inkomen.

Vermijd inkomens- en promotievallen

Het kan niet zijn dat gezinnen zich zorgen moeten maken dat (nieuw) werk of promotie het brutogezinsinkomen doet stijgen maar het netto gezinsinkomen doet dalen. Daarom moet de nieuwe Vlaamse Regering de harde inkomensgrenzen (eronder wel een toeslag, erboven niet) laten vallen en overschakelen op een fijnmazige uitfasering zoals bij de schooltoeslag. Daar kijkt de overheid al naar de gezinssamenstelling en het inkomen om op een meer verfijnde manier de financiële draagkracht van het gezin in rekening te brengen. De hervorming van de toekenningsmodaliteiten van de sociale toeslagen moet drempels richting werk en loon- en promotievallen voorkomen.

Compenseer kinderopvangkosten beter

De gezinnen met een laag inkomen moeten extra ondersteund worden via het verlagen van participatiedrempels voor de kinderopvang en voor de arbeidsmarkt. Dat kan door de bestaande kinderopvangtoeslag te hervormen tot een toeslag voor alle vormen van formele opvang van baby's en peuters, gericht op gezinnen met een beperkt inkomen.

---

¹⁴ Advies en rapport groeipakket aan zet. Zie: <https://www.serv.be/node/16389>

Zet het Groeipakket in als onderdeel van een breed en geïntegreerd gezinsbeleid

De nieuwe Vlaamse Regering moet gezinnen breed blijven ondersteunen met een geïntegreerd beleid gericht op het welzijn van kinderen en gezinnen. De kinderopvang speelt daarbij een sleutelrol. In het geïntegreerd gezinsbeleid is ook aandacht nodig voor het zuiver houden van de doelstellingen van ieder instrument en het versterken van de verbindingen tussen de verschillende delen van het gezinsbeleid en tussen de betrokken beleidsniveaus en organisaties. Inspanningen om gezinnen te ondersteunen moeten verdergezet worden en transversaal afgestemd op andere beleidsinstrumenten.

3.4 De sterke kracht van kinderopvang

Kinderopvang voor baby's, peuters, kleuters en schoolkinderen geeft iedereen een goede start bij een toereikend en betaalbaar aanbod dat de sociale, pedagogische en economische functie én meerwaarde van de kinderopvang garandeert. De Vlaamse Regering deed de afgelopen legislatuur een aantal inspanningen¹⁵ (aantal plaatsen, subsidiëring initiatieven, ratio kinderen/begeleider, werkbaarheid) maar scherpte de voorrangregeling voor werkenden nog verder aan¹⁶. Vlaanderen moet zich dus ook in de toekomst blijven inspannen om de kinderopvang nog meer af te stemmen op de behoeften van ouders en de opvang beter betaalbaar, nabij, kwaliteitsvol en voldoende flexibel organiseren. Daarnaast zijn er nog steeds inspanningen nodig om jobs in de kinderopvang voldoende werkbaar te maken.¹⁷

Organiseer meer kinderopvangplaatsen

De Vlaamse werkgevers en vakbonden vragen aan de nieuwe Vlaamse Regering om het aantal kinderopvangplaatsen verder uit te breiden, in het bijzonder in de inkomensgebonden (IKT) opvang.

Voorzie meer opvang op maat van de gezinnen

De kinderopvang in Vlaanderen moet ook beter aansluiten op atypische werkuren of onregelmatige en urgente vragen van ouders en werkgevers. Verder moet de betaalbaarheid van de opvang verbeteren, zeker voor kwetsbare gezinnen en gezinnen met een laag inkomen.

---

¹⁵ Zie bv https://www.kindengezin.be/sites/default/files/2023-09/270_miljoen_extra_voor_kinderopvang.pdf

¹⁶ Zie [artikel 5 van het programmadecreet bij de begroting 2024](#) en het SERV advies Programmadecreet BO 2024 <https://www.serv.be/node/16144>

¹⁷ Advies kinderopvang: olie in het raderwerk van gezin, arbeidsmarkt en samenleving Zie: <https://www.serv.be/node/1435>

Er is ook extra aandacht nodig voor de inplanting van kinderopvanginitiatieven, de spreiding van de opvangplaatsen in wijken waar kwetsbare gezinnen wonen en voor de groeiende diversiteit in de samenleving. Kinderopvang kan zo een belangrijke plaats innemen in het sociale netwerk van de gezinnen.

Maak werk van meer kwaliteit en veiligheid

De huidige crisis in de kinderopvangsector valt enkel op te lossen met aanpassingen aan de werkbaarheid in de sector, zowel voor de initiatiefnemers in de kinderopvang als voor alle medewerkers in de kinderopvang. De kind-begeleider ratio moet verder dalen met een gepaste financiering. Bijkomend kan de nieuwe Vlaamse Regering onderzoeken in welke mate bestaande praktijken en organisatiemodellen en diversificatie van de ingezette functieprofielen hieraan kunnen bijdragen. Alleen zo kan de kinderopvang evolueren naar een vitale en werkbare sector waarin het aantrekkelijk is om te werken of te ondernemen, met toereikende subsidiëring en statuten en beroepsprofielen die kwaliteitsvol werken toelaten.

3.5 Samen zorg dragen

Fysiek en mentaal welbevinden, in het bijzonder ook van jongeren en jongvolwassenen, bepalen mee het realiseren van een levenskwaliteit, relaties, gezondheid, werk, persoonlijke en professionele ontwikkeling, armoede en wonen. Omgekeerd hebben ook werk, gezondheid, wonen enz. een grote impact op ieders welzijn. Een omvattende aanpak moet bestaan uit preventie, vroegdetectie, ondersteuning door welzijnsorganisaties en laagdrempelige, toegankelijke en geïntegreerde hulp op maat. Een overheidsbrede aanpak voor een nabije en toegankelijke zorg en een betere erkenning van mantelzorg moet daar het nodige perspectief geven¹⁸.

Werk op maat en nabij

Vanuit proportioneel universalisme wordt gewerkt aan voldoende, laagdrempelige en toegankelijke professionele zorg en ondersteuning die afgestemd op ieders mogelijkheden en noden. Nabije zorg met een intra- en transmurale multidisciplinaire en domeinoverschrijdende aanpak is een belangrijke hefboom voor zorg en welzijn. Samenwerken is altijd meer dan doorverwijzen.

Erken mantelzorg

Mantelzorg draagt bij aan vermaatschappelijking van zorg maar heeft duidelijke persoonlijke, sociale en economische grenzen. Mantelzorg moet daarom altijd een vrije keuze blijven. Mantelzorgers hebben daarbij nood aan gedifferentieerde ondersteuning, onder meer om de combinatie

---

¹⁸ Advies juiste zorg, juiste plaats. Zie: <https://www.serv.be/node/15718>

van werk en mantelzorg haalbaar te houden. Tegelijk moet mantelzorg nog meer een plaats krijgen in samenwerking met de professionele zorg.

Preventie als superkracht

Fysiek en mentaal welbevinden hebben zowel op korte als op lange termijn baat bij een uitbreiding van een laagdrempelige preventieve aanpak die mee gedragen wordt door de professionele zorg. Het doorbreken van taboes en stigma's rond zorg en kwetsbaarheid is noodzakelijk. Er zijn al stappen gezet naar een meer sluitend aanbod maar wachtlijsten en betaalbaarheid zorgen voor drempels.

Maak ruimte voor zorg

Een organisatie van kernen, buurten, diensten en gebouwen/woningen die leeftijdsbestendig zijn, met (open) ruimte voor ontmoeting en sociale cohesie springt zorgzaam om met alle burgers en verhoogt ieders kwaliteit van leven.

3.6 Betaalbaar en kwalitatief wonen

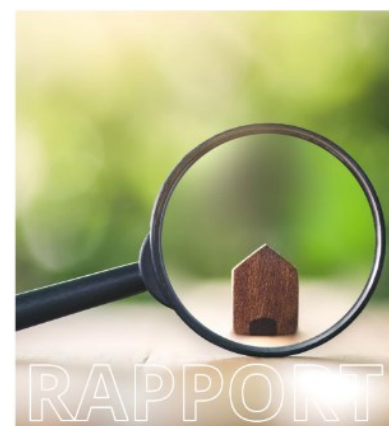
Investeren in meer betaalbare woningen op goed gekozen locaties met focus op kwalitatieve verdichting zal gezinnen helpen hun kosten voor huisvesting onder controle te houden, ook wanneer ze maar een beperkt inkomen hebben. Daarvoor is een transversale aanpak van het woonbeleid nodig die koppelkansen benut.¹⁹

Pak woonbeleid transversaal aan en benut koppelkansen

De grote uitdagingen voor wonen vereisen een transversale aanpak. Er zijn heel wat koppelkansen tussen wonen en andere maatschappelijke uitdagingen op vlak van werk, klimaat, mobiliteit, welzijn, ruimte ... Het is cruciaal dat de nieuwe Vlaamse Regering deze koppelkansen benut om te zorgen voor een coherent en minder verkokerd beleid, en vooral om concreet in te spelen op de vele synergieën die mogelijk zijn.

Breid woningaanbod uit op slimme locaties

Om wonen voor iedereen betaalbaar te maken, moet het aanbod op alle segmenten van de woonmarkt – inclusief diverse woonvormen voor kwetsbare groepen – fors omhoog. De Vlaamse

WONEN IN VLAANDEREN
UITDAGINGEN VANUIT SOCIAAL-ECONOMISCH PERSPECTIEF

SERV
staatsbeleid overleg

¹⁹ Rapport wonen in Vlaanderen Zie: <https://www.serv.be/node/16564> en SERV Prioriteitennota 2024-2029 Zie: <https://www.serv.be/sites/default/files/documenten/Prioriteitennota%202024-2029.pdf>

Regering moet dat in de eerste plaats doen op slimme locaties. Dat zijn locaties met veel voorzieningen, een goede mobiliteitsontsluiting én waar jobs beschikbaar zijn. Een slimme woonlocatie bevordert de werking van de arbeidsmarkt en vermindert de arbeidskrapte want waar we wonen bepaalt mee de jobbereikbaarheid. Net in regio's met veel jobs zijn er (grote) tekorten aan betaalbare woningen. Resultaten van een lopend onderzoek naar jobbereikbaarheidsanalyses kunnen mee de weg wijzen.

Versnel de uitbreiding van het aanbod aan sociale woningen

De jaarlijkse aangroei van sociale woningen moet snel en substantieel hoger. Daarvoor is een kader nodig dat rechtszekerheid biedt en rekening houdt met budgettaire randvoorwaarden. Een bijkomend aanbod aan sociale huurwoningen kan de druk op de private huurmarkt verminderen en maakt wonen betaalbaarder voor huishoudens die recht hebben op een sociale woning. Tegelijkertijd moet ook ingezet worden op de private markt voor huishoudens die geen recht hebben op een sociale woning. Versnelde investeringen in een kwalitatief aanbod aan sociale huurwoningen kunnen een belangrijke hefboom zijn voor een eerlijke energietransitie. Ze kunnen ook bijdragen tot de noodzakelijke ruimtelijke transitie. Publiek-private samenwerking is een mogelijkheid om dit bijkomende aanbod te realiseren.

Voorzie meer betaalbare koten en woningen

Meer betaalbare koten zijn nodig want steeds meer studenten ondervinden problemen bij het vinden van een betaalbaar kot. Het aanbodtekort leidt tot schaarste en drijft de prijzen omhoog. De Vlaamse Regering, lokale besturen en onderwijsinstanties moeten samen het aanbod uitbreiden en sommige regels herbekijken (bv. toegangsregels voor basiskoten). Om jongeren te ondersteunen moet informatie toegankelijker zijn en misbruik worden tegengegaan. Dit kan een taak zijn voor lokale besturen in samenwerking met de hoger onderwijsinstellingen.

Daarnaast is er een bijkomend aanbod aan betaalbare woningen nodig, o.a. door nieuwe woonvormen zoals *co-housing* te reguleren en te erkennen. Een eerste woning kopen zonder steun van familie wordt steeds moeilijker. Daarom kiezen veel jonge starters bewust of noodgedwongen om langer thuis te blijven wonen of langer te huren. Jong SERV vraagt bijzondere aandacht voor precare groepen.

3.7 Inclusieve klimaattransitie

Bij de vraag van de SERV om in te zetten op een duidelijke defossiliseringsstrategie en -agenda om Vlaanderen sneller onafhankelijker te maken van ingevoerde fossiele energie mag de impact

op kwetsbare groepen niet uit het oog worden verloren²⁰. Een gezonde prijsverhouding tussen energiebronnen moet de energietransitie algemeen haalbaar en betaalbaar maken maar brengt de nodige investeringen (bv. voor warmtepompen en energie-efficiëntie) nog niet voor iedereen binnen bereik. Daarom is het nodig om kwetsbare groepen hier prioritair in te ondersteunen. Met een kader voor collectieve projecten kan de energietransitie opschalen, worden doelgroepen ontzorgd en kwetsbare groepen geholpen om mee te stappen in de energietransitie. Iedereen moet mee kunnen in de energietransitie om de individuele én de collectieve kosten van de klimaatverandering onder controle te houden.

COLLECTIEVE PROJECTEN:
WARME DEKENS VOOR DE ENERGIETRANSITIE

Zorg voor een gezonde prijsverhouding tussen energiebronnen

De prijsverhouding tussen elektriciteit en fossiele brandstoffen moet gezonder en voorspelbaarder worden. Elektrificatie is immers essentieel om de gebouwen, de industrie en de transportsector fossielarm te maken en warmtepompen en andere klimaatvriendelijke alternatieven haalbaar en betaalbaar te maken. Bij verschuivingen in de prijsverhouding moet de impact op kwetsbare groepen bewaakt worden en mogen alternatieven die slechter zijn voor het milieu of de gezondheid, zoals bepaalde kachels, niet gestimuleerd worden.

3.8 Een betere overheid, een betere overheidsdienstverlening

De SERV vraagt de nieuwe Vlaamse Regering om werk te maken van een meer oplossingsgerichte, geïntegreerde en samenwerkende overheid die zorgt voor betere beleidsresultaten en dienstverlening met minder administratie en complexiteit.²¹ Een betere en minder complexe dienstverlening zorgt ervoor dat recht op ondersteuning (in diensten of in cash) niet verloren gaat en terecht komt bij wie noden heeft.

Verbeter de kwaliteit en toegankelijkheid van de publieke dienstverlening

De toegankelijkheid en het bereik van publieke diensten moeten beter. De gebruiker moet daarbij centraal staan. Dat kan via de principes van *no wrong door* en *once only*, door *user journeys* uit te werken en door de dienstverlening af te stemmen op levensgebeurtenissen (bv. de eerste stappen op de arbeidsmarkt) of bedrijfssituaties (bv. de oprichting van een onderneming).

BETERE PUBLIEKE DIENSTVERLENING

²⁰ SERV Prioriteitennota 2024-2029. Zie: <https://www.serv.be/sites/default/files/documenten/Prioriteitennota%202024-2029.pdf>

²¹ Advies en achtergrondrapport betere publieke dienstverlening. Zie: <https://www.serv.be/node/16526>

De nieuwe Vlaamse Regering moet ook meer investeren in publieke diensten die toegankelijk en goed bereikbaar zijn. De dienstverlening kan meer digitaal via e-loketten zoals Mijn Burgerprofiel, het e-Loket voor ondernemers en het Verenigingsloket, maar ook de fysieke dienstverlening blijft belangrijk via een *omni-channel* aanpak (waar mogelijk begeleid digitaal, waar nodig fysiek met persoonlijk contact). Fysieke dienstverleningscentra kunnen fungeren als een lokale toegangspoort en geleidelijk de nu nog gefragmenteerde lokale, Vlaamse en federale diensten bundelen in kernen, samenwerking met (sommige) semipublieke en private basisdiensten versterken en wie niet digitaal mee is ondersteunen.

De Vlaamse werkgevers en vakbonden vragen ook aandacht voor administratieve ontzorging van burgers en ondernemers. Kwetsbare groepen zullen hun rechten beter opnemen als de procedures eenvoudiger zijn of na een (semi-)automatische notificatie, actualisering of toekenning van een bepaald recht zoals bv. bij de gezinsbijslagen, studietoelagen of terugbetalingen binnen gezondheidszorg. Voor complexere problematieken is integrale en inclusieve begeleiding op maat nodig via publieke-maatschappelijke dienstverleningsnetwerken. Outreachend werken blijft belangrijk om ervoor te zorgen dat alle doelgroepen hun dienstverlening opnemen (o.a. rechtenverkenning). Dat vergt een doorgedreven samenwerking en datadeling tussen alle publieke en private partners en een afstemming tussen initiatieven, zodat mensen in armoede makkelijker hun weg vinden naar de publieke dienstverlening. Interoperabiliteit²² is daarvoor een basiswaarde. Interoperabiliteit slaat op het vermogen van twee of meer IT-systemen, toepassingen, actoren of regelgeving om samen te werken.

---

²² Advies en rapport werk maken van interoperabiliteit voor een digitale overheid en economie. Zie: <https://www.serv.be/node/16182>